

Освітнянське Слово

№ 1-2
17 січня
2013 року

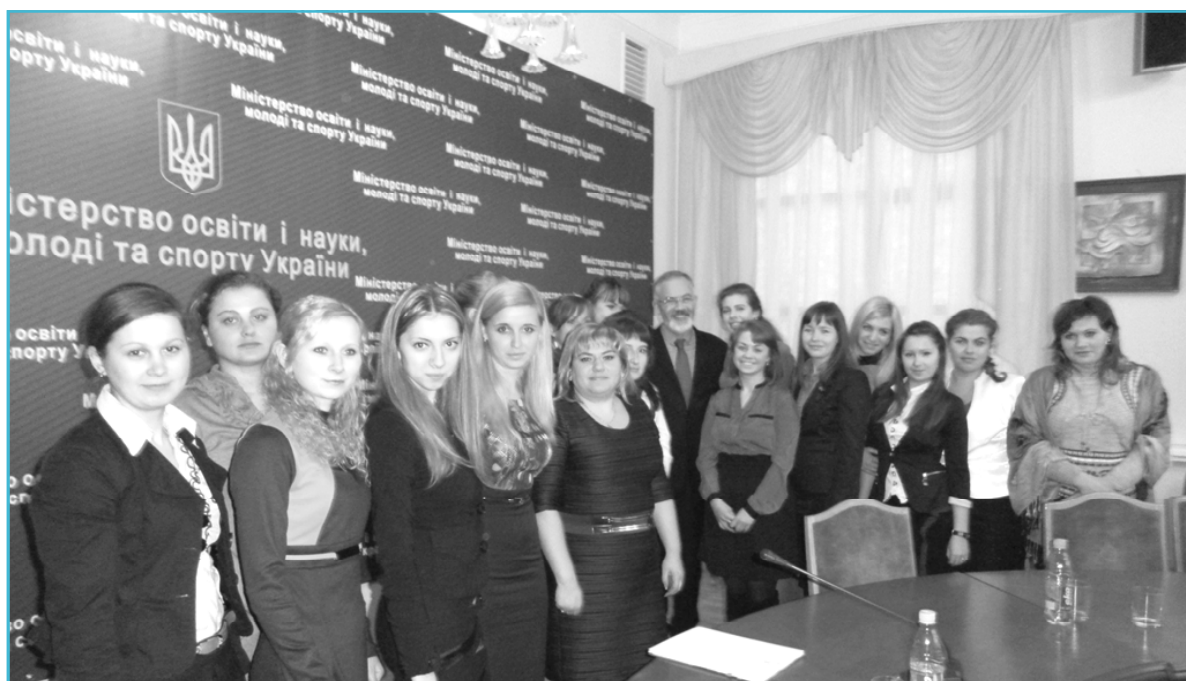
slovo@ippo.if.ua

Видання головного управління освіти і науки Івано-Франківської облдержадміністрації, Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Івано-Франківського обласного комітету профспілки працівників освіти і науки України

Новини освіти

ПРЕДМЕТНА РОЗМОВА В ДРУЖНІЙ АТМОСФЕРІ

З метою якісного впровадження Державного стандарту початкової загальної освіти 11 січня Міністр освіти і науки, молоді та спорту України провів нараду з учителями перших класів загальноосвітніх навчальних закладів. І особливість у тому, що Дмитро Табачник поспілкувався з педагогами, котрі цього навчального року розпочали свою діяльність.

УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ

Сформувати високоінтелектуальну, компетентну особистість, здатну проектувати своє життя, є можливим за умови цілісного і системного управління таким процесом. Це підтверджено працівниками інституту післядипломної педагогічної освіти, котрі вивчали досвід одного із закладів Прикарпаття...

3

ДОСВІД РОБОТИ

Міжнародна співпраця в освіті є надзвичайно актуальною та активно впроваджується у навчальних закладах. Про

Участь у зустрічі також взяли: заступник Міністра освіти і науки, молоді та спорту України Б. Жебровський та члени НАПН України. Нашу область представляла вчитель Тисменицької спеціалізованої школи з поглибленим вивченням окремих предметів Тисменицької районної ради Леся Скрипник.

Як наголосив Д. Табачник:

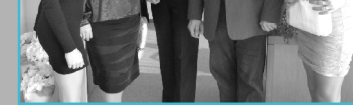
– Нам цікаво проаналізувати педагогічну діяльність 470 вчителів у перший рік запровадження нового стандарту. І сьогоднішня нарада має стати для всіх нас своєрідним стартом для успішного продовження нашої спільної та, у першу чергу, вашої педагогічної діяльності.

Далі пройшло обговорення питань щодо впровадження нового Державного стандарту початкової загальної освіти та підбиття підсумків діяльності педагогів за перше півріччя; особливостей роботи в умовах реалізації нових навчальних програм та за новими підручниками; використання інформаційно-комунікаційних технологій; переваг обов'язкового вивчення іноземної мови з 1 класу; проведення фізичних розминок під час уроків; мотивації до навчання в умовах відсутності оцінювання тощо.

Кожен з освітян мав можливість висловити свою думку. У відповіді на питання міністра про доцільність обов'язкового впровадження іноземної мови з 1 класу Л. Скрипник розповіла, що в Тисменицькій спеціалізованій школі є чотири перших класи, у двох з них поглиблено вивчається іноземна мова (англійська), що позитивно впливає на знання учнів, розвиває їх пізнавальні інтереси, розширює кругозір. З 2008 р., починаючи з 5 класу, введено другу іноземну мову (німецьку), що допомагає випускникам у виборі майбутніх професій. Дмитро Табачник підкреслив, що такий досвід слід запроваджувати іншим закладам.

Добрим подарунком для присутніх став продекларований вірш учня 4-го класу Дрابعьської школи Черкаської області, переможця ІІ Всеукраїнського конкурсу "Слово про першого вчителя", Максима Ситника. Такі слова зворушили кожного, адже йшлося про важливість вчительської професії для сучасного та майбутнього покоління.

Надія ПОПОВИЧ,
завідувач відділу дошкільної та початкової освіти ОІППО

у навчальних закладах. Прогноз підходить до вивчення німецької мови та можливості українських школярів долучитися до європейського мовного простору читайте в матеріалах рубрики.

4

ІСТОРИЧНЕ МИНУЛЕ

Наслідки Другої світової війни для нашого народу та проблема остарбайтерів була і залишається наболілою до нині. Про ці та

інші складні сторінки історії Західної України довідаєтесь з матеріалів рубрики "На допомогу вчителю".

5

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України інформує

Профілактичні медичні огляди учнів уряд повернув у навчальні заклади. Це передбачено відповідною постановою, якою внесено зміни до пункту 4 Порядку здійснення медичного обстеження учнів ЗНЗ, прийнятою Кабінетом Міністрів 14 січня 2013 року. Треба зазначити, що відновлення обов'язкових медоглядів у навчальних закладах не заперечує обстеження в сімейних лікарів і терапевтів загальної практики.

* * *

У мережі Інтернет з'явилися сайти, які за певну плату пропонують завантажити програму для реєстрації у ЗНО 2013 року. Слід звернути увагу, що з метою уникнення обману програму слід скачувати лише на сайтах Українського та регіональних центрів оцінювання якості освіти.

Наказ "Про надання грифа навчальної літературі" № 10 від 04.01.2013 р. встановлює надання грифа "Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України" підручникам-переможцям I етапу Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 5–9 класів ЗНЗ згідно з додатком.

* * *

Наказ "Про проведення II етапу Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів" № 8 від 04.01.2013 р. зобов'язує провести II етап Всеукраїнського конкурсу рукописів підручників для учнів 5–9 класів ЗНЗ з 1 лютого 2013 р. із навчальних предметів та назв підручників інваріантної складової Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів II ступеня, вивчення яких починається з 6 та 7 класів.

* * *

Лист "Про доповнення переліку навчальної літератури, рекомендованої Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України для використання загальноосвітніх навчальних закладів у 2012/2013 навчальному році" від 03.01.2013 №1/9-4. Міністерство надсилає додатковий перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОНмолодьспорту України для використання в основній і старшій школі в ЗНЗ з навчанням українською мовою у 2012/2013 н. р. Зазначений перелік надрукується в Інформаційному збірнику міністерства, фахових науково-методичних журналах, а також розміщено на сайтах міністерства (www.mon.gov.ua), Інституту інноваційних технологій і змісту освіти (www.iitzo.gov.ua).

Із сайту Міністерства

ФОРМУЄМО МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Традиційно в Івано-Франківському державному коледжі технологій та бізнесу проводять методичні циклові комісії та тижні дисциплін, дев'ять із яких уже відбулися.

Студенти і викладачі надовго запам'ятають посвяту в туристи першокурсників відділення туризму та готельного господарства, яку цьогоріч було проведено у гірськолижному комплексі "Буковель".

Наймасовішим спортивним святом під час тижня циклової комісії фізичного виховання та захисту Вітчизни (голова – Р. Васильєв) були змагання "Веселі старты", де студенти демонстрували спортивну витривалість та взаємовиручку.

Кульмінацією у творчих досягненнях циклової комісії технологічних дисциплін (голова – О. Бабінець) став "Парад вареників", який щорічно приймає гостей не лише з України, але і з Польщі, та конкурс професійної майстерності.

Активність студентів виявлено під час проведення інтелектуальної гри "Кращий економіст", підготовленої викладачами циклової комісії економічних дисциплін.

У результаті попереднього тестування серед студентів III курсу відділення фінансів і кредиту було відібрано 12 учасників. Найрозумнішим економістом визнано Роксолану Будник, студентку групи ФК-33-III, їй вручено символ мудрості – "СОВУ".

Як завжди, потішили різноманітністю форм роботи викладачі-супільники. Політично зрілим і глибоко змістовним було засідання дискусійного клубу "Україна" на тему "Вибори до Верховної Ради України. Реальність та перспективи" (керівник – О. Друк). Студенти-старшокурсники продемонстрували вміння глибоко аналізувати сучасну політичну ситуацію в державі, розкрити перспективи діяльності політичних партій у нашому суспільстві, проявили вміння проводити дебати толерантно й виважено.

Відкрите заняття з дисципліни "Людина і світ" на тему "Політичне життя суспільства", яке провела молодий викладач Б. Оршуляк, було логічним продовженням попереднього заходу щодо формування в молоді рис патріотизму, політичного лідерства, причетності до політичних процесів.

Відкрите заняття з дисципліни "Людина і світ" на тему "Політичне життя суспільства", яке провела молодий викладач Б. Оршуляк, було логічним продовженням попереднього заходу щодо формування в молоді рис патріотизму, політичного лідерства, причетності до політичних процесів.

Глибокий слід у серцях присутніх залишила конференція до річниці Голодомору, організована студентами спільно з керівником історичного гуртка С. Скорець.

Про нобеліантів, вихідців з України та номінантів-українців на вручення премій А. Нобеля 2012 року – Бориса Олійника та Юлію Тимошенко – студенти дізналися на заході "Нашого цвіту – по всьому світу!", підготовленому групою ОД-21-II.

Крім того, було проведено виховну годину "Толерантний Всесвіт побудуй!" на базі групи ФК-39-II, що містила багато ігрових елементів, була наповнена повчальними, філософськими притчами із музичним оформленням і сприяла формуванню рис терпимості та людяності. Куратор групи, викладач філософії І. Протас, з оптимістично-філософським підходом організував, а студенти провели радіогазету "Це солодке слово "свобода", присвячену Міжнародному дню філософії.

Завершальним акордом тижня суспільних дисциплін став захід "Юристом можеш і не бути, закони – знати зобов'язаний!", підготовлений викладачем правознавства О. Булкою із першокурсниками. Студенти дізналися про процеси правотворення в Україні, починаючи із XI століття і до нині, поглибили вміння аналізувати нормативно-правові акти.

О. ТРИЩУК,
методист;

О. СКИБА,

голова циклової комісії суспільних дисциплін

Івано-Франківського коледжу

СПІВПРАЦЯ ШКОЛИ Й УЧИЛИЩА

Нетрадиційним стало виїзне засідання районного методичного об'єднання вчителів трудового навчання Коломийщини на базі вищого професійного училища № 21 м. Івано-Франківська, яке пройшло під керівництвом методиста відділу освіти Коломиської райдержадміністрації Назарія Волощука.

Ініціатива у виборі такої форми методичної роботи належить директору Малокам'янського навчально-виховного комплексу Івану Болезюку. І не дарма його вибір припав на ВПУ № 21, адже це єдине в області машинобудівне училище, де готують спе-

зокрема токарних і фрезерних металорізальних верстатів, гільйотинних ножиць, пневматичного молота, а також спостерігати за процесами зварювання (ручним дуговим, напівавтоматичним, аргонодуговим, газовим) на сучасних зварювальних

ціалістів, затребуваних у нашому краї професій: зварника, верстатника широкого профілю, слюсаря з механоскладальних робіт, коваля ручного кування, виробника художніх виробів із металу.

Потужна матеріально-технічна база, обладнані сучасним устаткуванням майстерні вразили учасників засідання. Кожен вчитель трудового навчання мав змогу побачити роботу різних

апаратів фірми "Фроніус" та "Селма".

Сподіваємося, що відділи освіти інших районів за прикладом учителів трудового навчання Коломийщини проводитимуть такі засідання на базі училищ області. І це сприятиме обміну навчально-виробничим досвідом.

Михайло БАБ'ЯК,
заступник директора

ВПУ № 21

під час проведення інтелектуальної гри "Кращий економіст", підготовленої викладачами циклової комісії фінансових дис-

що до формування в молоді рис патріотизму, політичного лідерства, приналежності до політичного життя суспільства.

голова циклової комісії суспільних дисциплін Івано-Франківського коледжу технологій та бізнесу

учасників засідання. Кожен вчитель трудового навчання мав змогу побачити роботу різних видів обладнання і пристроїв,

Михайло БАБ'ЯК,
заступник директора
ВПУ № 21
м. Івано-Франківська

Виховуємо особистість

"УКРАЇНУ ЛЮБІТЬ НЕ НА СЛОВІ"

Спогади про В'ячеслава Чорновола викликають у більшості з нас жаль, смуток і занепокоєння. Але разом із тим ми відчуваємо піднесення і радість від того, що наш народ мав героя, який, попри всі перешкоди, ішов до мети і прагнув побачити Україну як незалежну, демократичну, правову державу. І тільки одна сила зупинила його – смерть. В'ячеслав Чорновіл – один з основоположників незалежності України, ідеолог української демократії і, зрештою, людина, ім'я котрої увіковічене в українській історії.

*Хто лиш не прагнув нас тримати на колінах...
Та перед пам'яттю не значиться вини.
У всі віки за волю України
Ішли в безсмертя дочки і сини...*

В'ячеслав Чорновіл

У 75-ту річницю від дня народження Героя України В'ячеслава Чорновола в районному будинку культури відбувся вечір пам'яті під назвою "Україну любіть не на слові", який підготували та провели вчительський і учнівський колективи Снятинської школи № 2 I-III ступенів.

Відкрив вечір заступник голови райдержадміністрації С. Максим'юк. Зі згадкою про В. Чорновола як людину високих моральних чеснот, правозахисника, ідеолога і натхненника Народного Руху України виступили секретар міської ради М. Оришук та голова районної організації Руху Д. Лазаренко.

Літературно-музичну композицію, яка гортала сторінки книги життя В'ячеслава Чорновола, виконали учні 9, 10 та 11 класів. Вони розповідали про життя і діяльність, роль і значення постаті героя, читали напам'ять вірші Б. Томенчука "Він був пророком у своїй вітчизні", М. Попадюка "Посвята на 5-ліття Руху". Зі сцени звучав голос В. Чорновола, який вдало відтворив методист ЦДЮТ

В. Гуцуляк, колишній учитель історії нашої школи. Ансамбль дівчат 11 класу виконав пісню "Квітуча Україна",

"Моя Україна". Хвилиною мовчання присутні вшанували пам'ять В. Чорновола та А. Пашко.

Зворушливі спогади про незвичайну людину, борця, дисидента доповнювала мультимедійна презентація з фотоматеріалами життєвого шляху.

На завершення пам'ятного веча-

ра всі учасники виконали пісню "Не спи, моя рідна земля".

Наш народ ще не скоро осягне, кого втратив. Ми не змогли об'єднатися навколо живого Чорновола – тож об'єднаймося хоча б навколо

його пам'яті. В ім'я себе, в ім'я своїх дітей, в ім'я України. Такий заповіт мудреця і пророка!

**О. РУДКОВСЬКА,
Н. СИНЯК,**

*учителі-філологи
Снятинської школи № 2
Снятинської міської ради*

"НАША ДУМА, НАША ПІСНЯ – НЕ ВМРЕ, НЕ ЗАГИНЕ..."

Пісня рідного народу... Вона приходиться до кожного ще з колисковою матері й не залишає нас до глибокої старості. Почуєш милу українську пісню, і наливається серце невимовним теплом. Це вона – пісня звучала і за колючими дротами ГУЛагу в колімських таборах, і в карпатському лісі в повстанській криївці, і в смертельному бою, надихаючи тисячі українських патріотів до рішучої боротьби за волю та незалежність України.

Саме пісня стала окрасою виховного заходу, що відбувся в Івано-Франківському обласному ліцеї-інтернаті для обдарованих дітей із сільської місцевості.

У рамках етновиховного проекту "Криниця душі народної", авторами якого є вихователі Світлана Яцишин та Марія Паснак, в актовій залі пройшов вечір забутої української народної пісні. Вона – любов, вона – печаль і вітха, що збрала разом велику і дружню ліцейну сім'ю.

Співавторами цього проекту були вихователі навчального закладу Тарас Галян, Стефанія Янклевич, Марія Яцишин, Ольга Лісова, Галина Страчук, які доклали чимало зусиль для його організації та проведення.

Активну участь у виховному заході взяли учні 10–11-х класів.

Зі щирими привітаннями за чудові хвилини духовної насолоди перед присутніми у залі виступили Віра Парипа, головний спеціаліст управління культури облдержадміністрації, та Іван Рачій, директор ліцею.

Зокрема, Іван Онуфрійович подякував організаторам та ліцеїстам за надзвичайно чудовий виступ, а у розмові з педагогічним колективом наголосив:

– Прилучення, ознайомлення наших вихованців із безмежними пісненими скарбами народу виховуватиме в них національну самовідданість та гордість, високу духовність, формуватиме загальнолюдські моральні ідеали та якості.

Борис СТЕПАНЮК,
*вихователь обласного ліцею-інтернату
для обдарованих дітей
із сільської місцевості*

УПРАВЛІННЯ ВИХОВНОЮ РОБОТОЮ

Яку роль повинна відігравати школа на сучасному етапі? Ідеться про створення такого закладу, який плекав би творчу особистість, створював умови для повноцінного фізичного, інтелектуального, духовного розвитку дитини як носія культури й духовності суспільства. Тому школа покликана всіляко сприяти відродженню й утвердженню духовної культури, формувати фізично здорове, духовно багате покоління, яке шанує свою громадянську, національну й особисту гідність, виявляє працелюбність і здатність до самонавчання і самовдосконалення.

Актуальним на часі є впровадження цілеспрямованого, системного та професійного управління виховним процесом. З огляду на це Людмила Келембет, старший викладач кафедри менеджменту та освітніх інновацій ОІППО та Оксана Фляк, завідувач лабораторії національного виховання ОІППО вивчили й узагальнили досвід роботи “Особистісно-діяльнісний підхід до управління виховною роботою в Коломийській гімназії ім. М. Грушевського”. Його автор – Марія Вовк, заступник директора з виховної роботи Коломийської гімназії імені Михайла Грушевського Коломийської міської ради.

Коломийська гімназія – заклад нового типу, де формується індивідуальність, особистість на засадах загальнолюдських ідеалів, що відкриває широкі перспективи для самореалізації, надає можливість кожному розвиватися відповідно до природних можливостей.

Увазі читача пропонується інтерв'ю з носієм досвіду.

Шановна Маріє Василено, у чому вбачаєте актуальність та сутність досвіду?

Актуальність досвіду зумовлена завданнями національної системи виховання, регламентованими Конституцією України, Законом України “Про загальну середню освіту”, Національною доктриною розвитку освіти, Концепцією виховання дітей та

целіспрямований, управлінський, виховний, методичний, соціальний. Регіональний проглядається у всіх складових системи.

Провідна ідея досвіду – сформувати високоінтелектуальну, морально-духовну, компетентну особистість, здатну до саморозвитку й самореалізації в соціумі, проектування свого життя, можна, якщо забезпечити цілісність і системність управління виховним процесом, ефективність реалізації моделей виховних систем гімназії, класу, випускника в умовах особистісно-діялісного підходу.

Що нового у змісті виховання закладу?

Зміст виховання змодельований згідно з основними орієнтирами:

- ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави;
- ціннісне ставлення особистості до людей;
- ціннісне ставлення особистості до природи;
- ціннісне ставлення особистості до мистецтва;
- ціннісне ставлення особистості до праці;
- ціннісне ставлення особистості до себе.

Ціннісне ставлення особистості до суспільства і держави виявляється у прояві патріотизму, національної самосвідомості, правосвідомості, політичної культури та культурі міжетнічних відносин. Цікавими формами роботи є діяльність клубів “Лідер”, “Ерудит”, евроклубу, конференції, зустрічі, години спілкування, просвітницькі

рознарядки, розвитку здібностей і талантів гімназистів. Це хорові студії “Камертон”, “Гомін”, вокальні ансамблі “Горлиця”, “Пролісок”, оркестр духових інструментів, літературно-мистецька студія “Горицвіт”, поетичний клуб “Літературна вітальня”.

Дієвою школою виховання здорового покоління є організація “Пласт”, котра діє у гімназії з початку її заснування. Займаючись у її гуртках, учні ведуть велику красназничо-пошукову роботу, збирають матеріали про УСС, народні пісні, перекази, легенди, вивчають історію назв вулиць міста.

Цінними для виховання та загартування пластунів є щорічні літні оздоровчі табори, які стали справжньою школою життя.

Організаційно-функціональна структура виховного процесу має власну логіку розвитку. Вона зорієнтована на самореалізацію сутнісних сил вихованця, забезпечення його фізичного, психічного, морального й духовного здоров'я. Для учнів гімназія – це дім, тому вироблена система – чи не єдиний фактор захисту, гарант виживання та безпеки гімназистів.

Цінним є те, що в закладі дієва структура органів учнівського самоврядування, що дає змогу оптимізувати процес управління ним.

Яку роль у реалізації виховної системи відіграють науково-методичний та психологічний супровід?

Кого Ви назвали б наставниками та мудримися порадиниками в управлінні виховним процесом?

Хочу висловити щире вдячність директору гімназії Й. Матковському та заступнику директора з навчально-виховної роботи Л. Цеплі за підтримку, управлінську етику, професіоналізм, високий рівень компетентності, які сприяли виробленню умінь працювати в команді, організації злагодженої та системної діяльності. Завжди відчуваю підтримку батьків та міської громади.

У чому вбачаєте результативність досвіду?

Результативність і дієвість визначається позитивними змінами, які простежуються в особистісному розвитку учнів, зростанні їх соціальної активності й громадянської позиції, здатності до соціалізації в життєвому просторі. Зокрема, підвищився рівень навчальних досягнень, загальної культури гімназистів. За даними жур-

налу “Фокус”, який представив результати Всеукраїнського рейтингу навчальних закладів, що найкраще готують учнів до роботи у вищих навчальних закладах. Крім

Метою колективу гімназії є розвиток і саморозвиток високоінтелектуальної, морально-духовної, компетентної особистості, гідного громадянина України, здатного до самореалізації в соціумі та

виток високоінтелектуальної, морально-духовної, компетентної особистості, гідного громадянина України, здатного до самореалізації в соціумі та проектування свого життя.

учнівської молоді в національній системі освіти, Основними орієнтирами виховання учнів 1–11 класів загальноосвітніх навчальних закладів України, іншими нормативно-правовими документами.

Обрана тема досвіду актуальна, оскільки її дослідження й апробація у гімназії як закладі нового типу має важливе значення у забезпеченні найнеобхідніших умов для розвитку й саморозвитку особистості, формування системи компетентностей, активної громадянської позиції, здатності до самореалізації й життєвого проектування.

Суть досвіду – у реалізації особистісно-діяльнісного підходу до управління виховним процесом, який передбачає: вироблення сучасної моделі виховної системи закладу нового типу та класу на концептуальних засадах; визначення мети, завдань і проектування програми розвитку й саморозвитку особистості гімназиста; навчально-матеріальне, науково-методичне і психологічне забезпечення педагогічного процесу; створення системи управління на демократичних засадах, удосконалення структури органів самоврядування; оптимізацію виховного процесу шляхом використання ідей психолого-педагогічної науки, перспективного досвіду, впровадження інноваційних технологій, форм та методів виховання.

У чому, на вашу думку, полягає новизна досвіду?

Новизна досвіду полягає у розробці моделей виховних систем закладу, класу, випускника та виробленні механізму їх реалізації в умовах особистісно-діяльнісного підходу.

У закладі створена модель виховної системи, яка є органічною складовою розвитку гімназії як цілісної відкритої педагогічної системи. Основні її компоненти – кон-

“Ерудит”, евроклубу, конференції, зустрічі, години спілкування, просвітницькі тренінги, диспути, брейн-ринги та інше.

Формування ціннісного ставлення до людей прослідковується в моральній активності особистості через благодійні акції, ярмарки до Дня інваліда, св. Мико-

лая, колективні творчі справи, тренінги, диспути, зустрічі, родинні свята, проекти тощо. У гімназії проводяться екологічні турніри, десанти, виступи агітбригади “Еко”, конкурси малюнків, плакатів.

Ряд заходів проводиться щодо формування в учнів *ціннісного ставлення до праці, мистецтва, самої себе.*

З метою залучення учнів до різних видів діяльності та створення умов для всебічного зростання особистості класні керівники 1–4 класів активно реалізують програму виховної діяльності “КЛЮЧІ ДО УСПІХУ”.

У закладі успішно впроваджується програма “рівний-рівному”, за якою працюють шість гуртків з учнів 3(7) – 5(9) класів. Керівниками гуртків є педагоги-тренери О. Якубовська (класний керівник), Л. Мицкан (класний керівник), У. Петранюк (класний керівник), Т. Пашник (соціальний педагог). Діють студії та гуртки художньо-естетичного напрямку, які є осередками виховання ду-

ми відіграють науково-методичний та психологічний супровід?

В управлінні педагогічним процесом значну роль відіграє науково-методична рада, яка координує науково-методичну роботу з педагогічними кадрами, спрямовує пошуково-дослідницьку, творчу діяльність учителя й учня, їх самовдосконалення й самореалізацію. У закладі сфор-

Головне завдання виховної роботи навчального закладу полягає в забезпеченні сприятливих умов для фізичного, психічного, інтелектуального, соціального становлення учнів, досягнення ними рівня освіченості, стимулюванні творчої активності школярів і сприянні їхній максимальній самореалізації в різних видах навчально-виховної діяльності.

мована система науково-методичної роботи, яка сприяє розвитку й саморозвитку творчого потенціалу класного керівника (методичне об'єднання, творча група та ін.).

Реалізації виховної системи допомагає ефективне використання інноваційних педагогічних технологій (інформаційно-комунікативних, проектних, ігрових, КТС (за І. Івановим), особистісно-орієнтованого виховання, нетрадиційних форм і методів.

Психологічне забезпечення виховного процесу дозволило колективу гімназії максимально реалізувати можливості, потреби та інтереси дитини, формувати високоінтелектуальну особистість, духовно багату, фізично розвинену, здатну до саморозвитку, самовдосконалення й самореалізації в нових соціальних умовах.

Результатом творчих надбань класних керівників є розроблені варіативні моделі виховних систем класів й компетентного випускника як проектувальника свого майбутнього.

Який механізм реалізації виховної системи?

Виділю найважливіше:

- стратегічне, тактичне й оперативне планування;
- формування готовності педагогів до інноваційної діяльності в сучасних умовах;
- науково-методичний та психологічний супровід впровадження моделі;
- ефективне використання ресурсів гімназії (кадрових, матеріальних тощо).

ти Всеукраїнського рейтингу навчальних закладів, що найкраще готують учнів до вступу у вищі навчальні заклади, Коломийська гімназія на 47 місці із 20 тисяч українських шкіл (79 балів). Вихованці – неодноразові переможці і призери Всеукраїнських предметних олімпіад III – IV етапів. Вони беруть активну участь у конкурсах-захисті науково-дослідницьких робіт

МАН. За період 2005–2012 рр. – 12 переможців всеукраїнського рівня.

В о д н о ч а с сформувався педагог, класний

керівник, готовий до здійснення інноваційної діяльності в сучасних умовах, що сприяло ефективному запровадженню прогресивних педагогічних технологій, розробці та впровадженню моделей виховних систем класу, компетентного випускника.

Під керівництвом М. Вовк підготовлено ряд матеріалів “На допомогу класному керівнику”, зокрема, “Журнал планування та обліку виховної роботи з учнівським колективом”.

Підвищився позитивний імідж гімназії. Четвертий рік поспіль заклад є кращим за рейтингом серед шкіл м. Коломиї.

На нашу думку, виробився стиль керівника закладу нового типу, здатного до творчого пошуку, ведення наукових досліджень, умілого організатора колективу на досягнення кінцевої мети – розвитку й саморозвитку високоінтелектуальної, морально-духовної особистості, гідного громадянина України, здатного до життєвого проектування.

Досвід Марії Василівни заслуговує поширення серед керівників загальноосвітніх шкіл і закладів нового типу області.

Оксана ФЛЯК,
завідувач лабораторії
національного виховання ОІППО;
Людмила КЕЛЕМБЕТ,
старший викладач кафедри
менеджменту та освітніх інновацій ОІППО

Досвід роботи

У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ВИМІРІ

Учитель – це смолоскип, який не лише яскраво горить, а й своїм горінням запалює інших. Саме таким є директор Надвірнянської школи I–III ступенів № 1 Петро Маланюк, за фахом учитель української та німецької мов. Він відзначається ерудицією, гнучким розумом та скромністю, за що його цінують та шанують педагогічний колектив. Його новаторські ідеї завжди актуальні, їх сміливо втілюють у роботу закладу. Це єдина школа в районі, де вивчають три іноземні мови: англійську, німецьку, французьку та факультативно – польську. Учні є призерами II та III етапів Всеукраїнських олімпіад із цих іноземних мов.

Нещодавно Петро Михайлович брав участь у роботі конференції директорів шкіл в Києві, яку організувало МОНмолодьспорту України за підтримки Гете-Інституту, і це дало йому мотивацію для пропагування європейського підходу до вивчення іноземних мов.

Своїми творчими задумами директор поділився з колегами в районному методоб'єднанні вчителів німецької мови. Конференцію проводили не лише для того, щоб поінформувати про новітні методики вивчення німецької мови, йшлося також про впровадження всесвітньо визнаних іспитів і про переваги, які учням дає співпраця школи з Гете-Інститутом. Для цього інститут презентував матеріали передових методик, мультимедійні пакети як для учнів, так і для вчителів.

Досвідом реформування мов-

ної освіти в Італії і так званим ефектом зворотнього впливу, а також змістом іспитів міжнародного стандарту A1 і A2 для учнівської молоді поділився Йоганнес Герберс – керівник мовного

Упровадження в наших школах класів німецької мови для дітей та молоді рівнів A1 – A2 було б привабливим і мотивувальним кроком на шляху оволодіння нею відповідно до вимог Загальноєвропейських рекомендацій. Власне, це також складова престижу школи і можливість розширення міжнародних зв'язків.

відділу інституту в Парижі. Протягом останніх років у європейських школах запанував діяльнісно-орієнтований підхід до викладання і вивчення німецької мови, що враховує потреби й інтереси школярів. Справжнє спілкування іноземною мовою досягається завдяки можливостям Інтернету, а пропонувані іспити A1 і A2 виявляють успіхи у її вивченні.

Зовнішні іспити з німецької мови міжнародного зразка є незаперечними мотиваторами навчання. Вони допомагають учителям та учням описати цілі, яких вони мусять досягти, а також сприяють матеріалізації набутих знань, що важливо для порівняння якості навчання поза межами конкретного закладу.

Успіхи школяра оцінюють за загальновідомою міжнародною системою рівнів володіння мовою, і цим досягають прозорих та зрозумілих результатів. Це важливо, насамперед, у контексті мобільності суспільства, наприклад, коли український учень захоче продовжити навчання за кордоном.

Сподіваємося, що задуми Петра Михайловича буде втілено у життя і найкращих учнів міських шкіл вдасться заохотити до здачі іспитів у Гете-Інституті, а це, своєю чергою, розкриє для них нові можливості у європейському мовному просторі.

Марія СТЕФУРАК,
керівник районного методоб'єднання вчителів німецької мови Надвірнянського району

Обдаровані діти

НЕ ЗАБУВАЙМО УКРАЇНСЬКЕ

Існує думка, що одна з найспівучіших націй на землі втрачає свою музикальність. А все тому, що українці почали забувати свої традиції, звичаї, музику. Молодь уже давно виховується на чужій музиці, а українська народна пісня – це вже не модно.

З метою зацікавлення дітей українською народною творчістю, українською народною музикою у Краснянській школі I–III ст. Надвірнянської районної ради був створений ансамбль сопілкарів, тому що сопілка – один із най-

ваності, впевненості у своїх силах.

Ансамбль “Сопілочка” брав активну участь у загальношкільному святі осені. Виконані українські народні пісні дуже сподобалися як самим учасникам, так і глядачам. Всі були приємно

давніших інструментів людства, український народний інструмент, оспіваний у народних піснях, переказах та легендах, віршах тисяч поетів. Вона легкодоступна в прийомах гри і звуковидобуванні, має красивий тембр та викликає великий інтерес у дітей.

вражені виступом маленьких музикантів, які за досить короткий час досягли помітних результатів.

На особливу подяку заслуговують: вчитель 2-Б класу Марія Кохан та батьки, які всіляко підтримують інтерес дітей до гри на сопілці. Сподіваюся, що діяльність такого колективу підтримає розвиток національ-

ДНЗ” Коломийської районної ради цікаво, неординарно проходять предметні тижні німецької мови. Щорічним гостем і учасником цього тижня є пан Уве Нахтвей, координатор проекту “Зустріч зі Східною Європою”.

Замулинецькі школярі нетерпляче чекають приїзду пана Нахтвея, адже його візит – це можливість удосконалити свої знання німецької мови, почути повчальні історії, які написав гість (а він є досить відомим у Німеччині дитячим письменником), це спосіб поспілкуватися з цікавою, багатогранною людиною.

Уперше пастор Уве Нахтвей завітав у Замулинецький НВК два роки тому як координатор

школярі вже працюють над завданням цього річного конкурсу, гаслом якого є слова “Europa steht Kopf” (“Європа стоїть на голові”). Учасникам запропоновано поглянути на деякі звичні речі по-новому й описати свої враження.

Та наша співпраця на цьому не завершилася. Пан Нахтвей організував у рідному місті Нордвальде виставку робіт учнів Замулинецького НВК на тему

шкільного класу. У жовтні виступив, Настя Буряк та я провели цікавий тиждень у Нордвальде (земля Північний Рейн – Вестфалія). Програма візиту була цікавою та насиченою. Ми зустрічалися з бургомістром Нордвальде пані Сонею Шеман, для мешканців сеньйоренгайму підготували та провели інформаційний вечір “Україна і світ”, учениці відвідали уроки одинадцятикласників у німецькій школі. Мені ж випала нагода поспілкуватися з німецькими педагогами, відвідати кілька занять, обмінятися досвідом з питань організації навчального процесу в школах України та Німеччини. Багато приємних хвилин подарувало спілкування із німецькими скаутами, зустріч із церковною громадою Нордвальде. Крім того, наші дівчата взяли участь у святковому богослужінні, яке провів пан Нахтвей. Дуже зворушливо й урочисто звучали у храмі слова з Біблії українською та німецькою мовами.

Не менш цікавою була й програма відпочинку. Ми побували на екскурсії у старовинному німецькому місті Мюнстер, відвідали Кельн і одним із найбільших у Європі готичний собор. Цікавою була екскурсія в музей шоколаду, незабутні враження залишилися після відвідання театру G.O.P., мюзиклу “Cats”, гри волейбольної команди вищої ліги з Мюнстера, ментальним тренером якої є пан Нахтвей. Справжньою казкою був візит до одного зі старовинних середньовічних замків.

Ця поїздка стала для нас незабутнім знайомством із Європою.

Світлана ЮЗЮК,
заступник директора
Замулинецького НВК
“ЗОШ I–III ст. – ДНЗ”,
учитель німецької мови

тембр та викликає великий інтерес у дітей.

Ансамбль “Сопілочка” налічує 15 учасників – усі учні 2-Б класу, працюючі та наполегливі діти. Саме тому вони досягли досить значних результатів. Окрім навичок гри на інструменті, розвитку музичних здібностей, діти набувають нових вольових якостей – витримки, відповідальності, згурто-

сопілці. Сподіваюся, що діяльність такого колективу підтримає розвиток національної культури та стане прикладом для молодого покоління.

Уляна ПРОЦИК,
учитель музичного
мистецтва
Краснянської школи
Надвірнянської
районної ради

Знайомство з близька

СПАСИБІ БОГОВІ, ЩО ВЧИТЕЛЬ Я

На мою думку, працювати за покликанням – велике щастя. Коли ввечері не засинаєш, поки не перевіриш усіх зошитів, коли готуєш улюблену страву і подумки плануєш урок, коли в міському транспорті аналізуєш поведінку дітей і мимоволі посміхаєшся – це не хвороба, а безмежна любов до своєї професії, школи, колег, учнів, батьків.

Не повірите, але від зупинки до школи не йду, а немовби лечу. Дорогою збираю посмішки батьків, а відчинивши двері, вже пишаюся своїми парубками, які галантно допомагають із важкою ношею. І тоді окрилено підіймаюся сходами на третій поверх із думкою: “Як там мої стеження?” Що новенького, за кого молитимемося, які потреби в нас на сьогодні?”

Виймаю ключа із сумки, відчиняю двері до рідного класу. Інколи мені здається, що я не просто вчитель, а золота рибка, якій так комфортно в своєму акваріумі. Це про мене сказано – як риба у воді. Мені добре, затишно, гармонійно, а головне – впевнено. Я хочу, щоб і моїм “стеженням” було так само. Відчуваю в собі сили все робити для

них, виконувати їхні навчальні, виховні, ігрові бажання, творити казку, де б завжди перемагало добро. І я щиро вірю, що всі сюжетні лінії 4-х років життя в класі – відкриті уроки, конкурси, тренінги, концерти, поїздки, прощі, духовні розмови і молитви, – стануть стимулом для дітей, щоб робити добро.

Бажаю кожному щодня йти на роботу з великим бажанням, щирою посмішкою, вірою в Бога і надією на себе, створювати ситуацію успіху, пошуку і, зрештою, відчувати себе найщасливішою людиною на світі.

Оксана ПЕТРУК,
учитель початкових класів
Приватної школи
“Католицька школа
св. Василя Великого”
м. Івано-Франківська

**Зустріч з бургомістром
Нордвальде пані Сонею Шеман**

міжнародного проекту “Зустріч зі Східною Європою”. Цей конкурс щороку проходить під новим девізом. Так, минулого року гаслом став вислів “Ми рухаємо Європу”, а наші учні 8–11 класів вислали в Німеччину свою проектну роботу “Mein Dorf” (“Моє село”), яка після підбиття підсумків виявилася серед 40 найкращих. А це непоганий результат, адже учасниками конкурсу були 3 400 шкіл із країн Європи. Замулинецькі

“Наша Батьківщина – Україна”, також запропонував власний конкурс перекладачів. Школярі змагалися у якнайточнішому перекладі його творів українською мовою. В оцінюванні конкурсу допомагала пані Дарина Посейчук, яка є перекладачем нашого гостя.

Та найбільшим сюрпризом стало запрошення двох переможців та вчителя відвідати Німеччину. І в кінці жовтня уче-

Історичне минуле

У Тернопільській області на берегах швидкоплинного Дністра розташоване мальовниче місто-музей, перлина краю – Заліщики. З трьох боків воно оточене рікою з її стрімкими, майже двохсотметрової висоти берегами. Місто має давнє минуле – перші письмові згадки про нього відносять до 1340 року. Тут збереглося чимало цікавих пам'яток історії, археології, архітектури.

Територія Заліщиків була заселена людьми з давніх-давен. Назва міста походить від місяця проживання його перших мешканців «за лісом». 1766 року Заліщикам надали Магдебурзьке право. Тоді на гербі міста було зображено мур із двома фронтонами та вежами (за деякими версіями – ратушу), а над ним золотого однорога – символ мужності та військової звитяги.

За часів Першої світової війни територія Заліщицького повіту стала ареною кривавих боїв між російськими та австро-німецькими військами. 1914 року російські війська вступили до Заліщиків і перебували тут протягом трьох років. У той час місто відвідав кореспондент американського журналу «Метрополітен», автор усевітньо відомого твору «Десять днів, що потрясли світ», – Джон Рід. У його щоденнику «Вздовж фронту» є розділ «Заліщики – місто жаху».

Сьогодні це місто – відомий кліматологічний курорт. На березі Дністра, праворуч від траси Тернопіль – Чернівці донині добре зберігся палац Бруніцкіх, що був збудований у XIX ст., а в XX ст. перейшов у власність німецької графині Стелли Турнау фон Добчице з баронського роду Ватманн-Мелькамп-Бельє. В останні десятиліття у цьому палаці містився відомий Будинок відпочинку «Заліщики», тепер – терапевтичне відділення районної лікарні. Палацовий парк – окраса міста, справжній музей, заснований ще в середині минулого століття. Тут росте понад 400 видів дерев, серед них є рідкісні та екзотичні.

Кожен, хто побував у Заліщиках, повертаючись додому, несе у своєму серці закоханість у цей щедрі край, у місто, схоже

Воно дарує неповторні краєвиди та гарний настрій. «Місто жаху», яким його бачив Джон Рід, стало містом сонця, садів і квітів.

Тут побували такі знані люди, як польський письменник Ян Каспрович (1860–1926), буковинський письменник Юрій Федькович (1834–1888), який приїздив сюди до товаришів – однодумців, що

з ними зріднився під час військової служби. 1903 року тут виступав із полум'яним словом видатний письменник та громадський діяч Василь Стефаник (1871–1936). Учительську семінарію у Заліщиках закінчували драматичний актор та співак Іван Григорович (1876–1937), актор, режисер та заслужений артист Євген Коханенко (1888–1955), письменник, культурно-освітній діяч, батько письменниці Ірини Вільде, Дмитро Макогон (1881–1961).

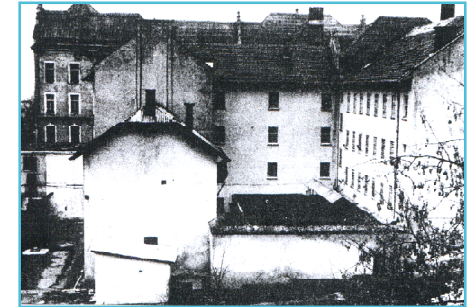
Шанують заліщани пам'ять про українського письменника, критика і громадського діяча Осипа Маковея, що тривалий час жив у місті і був директором учительської семінарії в 1913–1925 рр. Тут він і помер

ЧОМУ СТОГНАВ ДНІСТЕР?

Із заліщицьким краєм пов'язані також трагічні сторінки нашої історії. 4 грудня 1939 року Президія Верховної Ради УРСР прийняла указ «Про організацію Тернопільської області у складі Української РСР разом з іншими Західними областями». Почалося засилля радянської влади, масові арешти, катування і страти. Серед жертв репресій було чимало представників духовенства.

Після змови Сталіна і Гітлера, узаконеної пактом Молотова-Ріббентропа 23 серпня 1939 року, та поділу Польщі всі українські землі, крім Закарпаття, опини-

було нараховано біля 800 жертв. Не менш трагічне винищення галицьких політв'язнів відбулося й у Бердичівській в'язниці.

Чортківська в'язниця

7 липня 1941 року НКВСівці, відступаючи, пригнали на залізничний міст через Дністер, що сполучав Галичину й Буковину біля с. Кострижівка, вагони з в'язнями і цистерни з пальним. Пролунали вибухи, і вагони провалилися у воду. Десятки років на берег ріки приходили родичі загиблих, щоб оплакати рідних. У німій задумі здавалося, що й старий батько Дністер стогнав і співчував їм. А потім роки брали своє, родичі помирали, пам'ять було занесено мулом.

Більшовицькі історики, перекручуючи факти, стверджували, що міст підірвали німецькі диверсанти, а про жертви на мосту й не згадували.

Із відродженням України заліщани спорудили пам'ятний хрест на місці трагедії і в день Святого Івана справляють тризну за блаженними мучениками української нації.

А місто продовжує квітнути на берегах неспокоїного Дністра на втіху сучасникам, зберігши пам'ять про своє багате подіяння і непросте минуле.

*Заліщики – Тисмениця – Міссісага (Канада)
В'ячеслав КУЧМА,
член Національної спілки*

Кожен, хто пошував у Заліщиках, повертаючись додому, несе у своєму серці закоханість у цей щедрій край, у місто, схоже на сонячний коровай на рушнику Дністра.

кого дияча Осипа Маковея, що тривалий час жив у місті і був директором учительської семінарії в 1913–1925 рр. Тут він і помер та був похований на міському цвинтарі.

канцями постала жахлива картина: у великій в'язниці за містом, оточеній високими мурами, усе подвір'я було вкрите тілами нещасних українських в'язнів. Усього

Міссісага (Канада)
В'ячеслав КУЧМА,
член Національної спілки
журналістів України

СХІДНИЙ РОБІТНИК

Погляд через роки

Друга світова війна завдала українському народові неймовірних втрат. Ціна перемоги виявилася занадто дорогою: лише людські жертви склали понад 15 млн. Проте жодні цифри не здатні передати страждань, які випали на долю народу в ті часи. Однією з груп жертв війни, що стали об'єктом безжалісної експлуатації, були оstarбайтери.

Остарбайтер (із нім. – “східний робітник”) – термін на позначення осіб, що їх було вивезено гітлерівцями зі східних окупованих територій під час Другої світової війни на примусові роботи до Німеччини.

Ще в другій половині 1930-х років Німеччина відновила загальний військовий обов'язок – за наказом Гітлера відправляли на фронті чоловіче працездатне населення. За детально розробленим планом “Барбаросса” Німеччина та її союзники зосередили на кордоні з Радянським Союзом 190 дивізій кількістю 5,5 млн осіб, унаслідок чого промисловість та сільське господарство були недостатньо забезпечені робітниками.

Із часу окупації Станіславщини від початку липня 1941 року до визволення у березні–серпні 1944 року проводили вивезення на роботу до Третього рейху.

Виїзд до Німеччини на території нашої області до 1943 року мав добровільний і примусовий характер. Спершу українці їхали самі, рятуючись від скрутних умов на батьківщині, або щоб набути якоїсь спеціальності. Особи, які не мали професії, мали пройти шеститижневі курси, що діяли при виробничих майстернях.

Донині достоту не відома кількість вивезених до Німеччини з України – називають цифри 2,3–4 млн. А скільки їх не повернулося?

Згідно з архівними матеріалами, з Івано-Франківської області вивезено “за актами 59 613, за списками 36 818”*. У доповіді обласної комісії з підрахунку збитків і злочинів, завданих німецькими загарбниками, вказується число – 68 361 громадянин*.

За весь період німецької окупації з Галицького дистрикту добровільно і примусово вивезено 1 млн 250 тис. осіб, із них після війни 300 тис. були репресовані. У чому ж їхня провина? Хіба в тому, що жили, підростали на окупованій території. Можливо, це одна з причин того, що ми і дотепер не знаємо точної ціни перемоги, правди про війну і про жертви українського та інших народів.

Велику агітаційну роботу серед населення проводили відділи праці, що їх ще називали біржами праці. Вони здійснювали агітацію серед населення про необхідність їхати до Німеччини, щоб заробити гроші, адже, працюючи там, можна було отримувати в середньому 80–160 злотих на місяць, що на той час було немало.

Із часом стало відомо про жорстку трудову дисципліну, принизливе ставлення до робітників зі сходу. Населення не бажало залишати свої сім'ї, рідні місця, усіма можливими способами уникало виїзду. Поліція

вимушено проводила масові облави, хапаючи молодь на базарах, на виході з церков, щоб відправити їх до Німеччини.

Як свідчать архівні матеріали, більшість робітників працювали в сільському господарстві, решта – на промислових об'єктах (взуттєвих, брикетних заводах, шахтах, аеродромах, у лікарнях, на ремонті доріг, у слюсарних майстернях тощо). Продуктивність оstarбайтерів була досить високою порівняно з німецькими робітниками: серед чоловіків 60–80%, а серед жінок – 90–100%.

У Німеччині оstarбайтери жили в спеціальних таборах під суворим наглядом адмполіцейських спецслужб. Заробітна плата становила 30% платні німецького робітника. Більша частина заробітку йшла на оплату харчування і житла. За спробу втечі оstarбайтерів карали смертю або ув'язненням у концтаборі.

Робітники носили обов'язкову дискримінаційну відзнаку “Ост”. У червні 1944 року її було замінено національними відзнаками, для українців – тризуб.

Одразу після закінчення війни з Німеччиною постало питання про перевезення репатріантів.

Це розглядалися не як проблема, а виконання ялтинських угод. Небажання повертатися вважалося злочином.

“Репатріацію влада здійснювала погано, недостатньо організовуючи переміщення людей, до того ж піддаючи їх принизливим і тривалим перевіркам, утримуючи репатріантів, наче злочинців, за колючим дротом на збірно-пересильних пунктах, позбавивши їх елементарних людських зручностей, права листування з рідними тощо” (Куницький М. *Примусова репатріація радянських громадян до СРСР після Другої*

світової війни. – К., 2008.).

Влада здійснювала тривалі перевірки прибулих. Згідно з указом Президії Верховної Ради СРСР від 2.11.1944 р. проводилось опитування радянських громадян, які повернулися з Німеччини. Перевіряли, чи є прізвища осіб у списках бірж праці, що займалися трудовою еміграцією.

Серед різних національностей із 2,8 млн оstarбайтерів наприкінці війни 2,3 млн походили з України.

Під час німецької окупації на Станіславщині видавали газети “Станіславське слово”, “Калуський голос”, “Рогатинський голос”. Із цих часописів радянські спецслужби брали інформацію про тих, хто виїхав до Німеччини добровільно. Роботу з опитування репатріантів проводили районні організації із залученням слідчих органів. Матеріали відправляли до Надзвичайної Державної Комісії.

На 1 січня 1946 року на батьківщину повернулися 12 173 українців, із-поміж них 780 дітей і 158 осіб віком від 55 років.

І не завжди це був примус із боку влади, люди поверталися й за покликом серця. Це український народ повинен пам'ятати. Треба було піднімати з руїн зруйноване господарство. Працювали і сподівалися на краще. І тільки 1994 року німецький уряд виділив значні матеріальні кошти для компенсації колишнім оstarбайтерам.

Така правда про східних робітників... У національній пам'яті українського народу повинна міцно закарбуватися ця сторінка історії.

* У статті використано матеріали Державного архіву Івано-Франківської області.

Марія ШЕЛЯГ,
учитель історії Тлумацької школи
Тлумацької районної ради

УКРАЇНА
ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛАСНА ДЕРЖАВНА
АДМІНІСТРАЦІЯ
ГОЛОВНЕ УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ

НАКАЗ

від 13.11.2012 р. № 680
м. Івано-Франківськ

Зареєстровано в головному
управлінні юстиції
в Івано-Франківській області
22.11.2012 р. № 57/1154

Про затвердження
Правил проведення
обласного турніру юних біологів
у Івано-Франківській області

Відповідно до Програми розвитку освіти Івано-Франківщини на 2008–2015 роки, затвердженої рішенням сесії обласної ради від 28.03.2008 р. № 516-20/2008 зі змінами та доповненнями від 27.03.2009р. № 773-29/2009, від 15.03.2010р. №1026-37/2010, від 24.03.2011р. №79-4/2011, від 16.09.2011р. № 241-9/2011, від 25.11.2011р. № 327-11/2011, керуючись Положенням про Всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженим наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 22.09.2011 р. № 1099, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 17.11.2011 р. за № 1318/20056, зі змінами затвердженими наказами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.01.2012 р. № 29, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.01.2012 р. за № 152/20465, від 26.03.2012 р. № 360, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.04.2012 р. за № 568/20881, з метою впорядкування проведення обласного турніру юних біологів

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила проведення обласного турніру юних біологів (додаток).

зом Міністерства освіти і науки молоді та спорту України від 22 вересня 2011 року №1099, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 17.11.2011р. за № 1318/20056, зі змінами затвердженими наказами Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 16.01.2012 р. № 29, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 31.01.2012 р. за № 152/20465, від 26.03.2012 р. № 360, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 13.04.2012 р. за № 568/20881.

1.2. Турнір проводиться щороку восени між командами, які представляють загальноосвітні навчальні заклади області або є збірними командами від районів (міст).

1.3. Основним завданням турніру є стимулювання творчого розвитку учнів, виявлення обдарованих дітей, підготовка їх до Всеукраїнських олімпіад з біології та екології, формування команди для участі у Всеукраїнському турнірі юних біологів.

1.4. Організаторами та координаторами турніру є головне управління освіти і науки облдержадміністрації та обласний інститут післядипломної педагогічної освіти.

1.5. Для організації та проведення турніру юних біологів створюються оргкомітети, а для оцінювання виступів команд-учасників турніру – журі.

1.6. Для вирішення суперечливих питань, розгляду апеляцій на турнірі присутній експерт-консультант, який незалежний ні від оргкомітету ні від журі турніру і є визнаним фахівцем у галузі біології.

1.7. Обласний турнір юних біологів проводиться за завданнями, складеними для Всеукраїнського турніру юних біологів.

1.8. Переможців турніру визначають за результатами командної першості відповідно до рішення спільного засідання журі та оргкомітету турніру.

1.9. Склади оргкомітету, журі та кандидатура експерт-консультанта затверджуються відповідним наказом головного управління освіти і науки облдержадміністрації.

1.10. Склади лічильних комісій та ведучих турніру визначаються директором навчального закладу, на базі якого проводиться турнір.

1.11. Турнір проводиться у терміни, визначені оргкомітетом.

оцінюється окремо і незалежно від виступів команди у інших боях чи біобоях.

4.2. При підготовці до турніру допускається використання будь-яких інформаційних джерел, консультування з фахівцями, колективне розв'язання завдань.

4.3. Під час проведення бою кожна команда перебуває у ролі доповідача, опонента, рецензента, спостерігача (якщо у бою бере участь чотири команди).

4.4. Після кожної дії журі виставляє командам оцінки з урахуванням усіх виступів членів команд. Дію команди-спостерігача журі не оцінює.

4.5. Кожен представник журі турніру виставляє кожній команді за кожен біобій одну з оцінок: -3; 3; +3; -4; 4; +4; -5; 5; +5. Представники журі, котрі виставили найвищу та найнижчу оцінки, повинні обґрунтувати своє рішення відразу після оцінювання.

4.6. Лічильна комісія фіксує оцінки у протоколі, відкидає одну найвищу та одну найнижчу оцінку (якщо кількість членів журі дорівнює або більша шести особам) та переводить оцінки, що залишилися у бали за шкалою:

оцінка	-3	3	+3	-4	4	+4	-5	5	+5
бали	1	2	3	5	5	6	7	8	9

Якщо кількість членів журі менша шести осіб – найвища та найнижча оцінки не відкидаються.

4.7. Сума балів за кожен біобій кожній команді виходить лічильною комісією та множиться на коефіцієнт:

- доповідачу – 1,5;
- опоненту – 1;
- рецензенту – 0,5.

4.8. Лічильна комісія вираховує суму балів за цілий бій (за три або чотири біобой) і визначає місця команд: I; II; III та IV (за наявності команди-спостерігача).

4.9. Лічильна комісія сумує бали за всі чвертьфінальні бої кожній команді та визначає місце кожної команди у загальному рейтингу за загальною сумою балів. Якщо команди набрали однакову суму балів, пріоритет віддається тій команді, яка займала вищі місця у чвертьфінальних боях (I, II, III чи IV).

4.10. У підфінальному та фінальному боях зайнято

1. Затвердити Правила проведення обласного турніру юних біологів (додаються).

2. Головному спеціалісту, юрисконсульту головного управління освіти і науки Івано-Франківської обласної державної адміністрації О. Зрайко забезпечити подання на державну реєстрацію до Головного управління юстиції в Івано-Франківській області наказу "Про затвердження Правил проведення обласного турніру юних біологів у Івано-Франківській області".

3. Цей наказ та Правила проведення обласного турніру юних біологів у Івано-Франківській області розмістити на сайтах головного управління освіти і науки облдержадміністрації, Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та опублікувати у газеті "Освітнянське слово" після державної реєстрації.

4. Наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

5. Координацію роботи та узагальнення інформації щодо виконання наказу покласти на головного відповідального виконавця – Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (Л. Шелемей).

6. Контроль за виконанням наказу покласти на заступника начальника головного управління М. Мрічко.

Начальник головного управління

3. Болюк

ЗАТВЕРДЖЕНО

наказ головного управління освіти і науки облдержадміністрації від 13.11.2012 р. № 680

Зареєстровано в головному управлінні юстиції в Івано-Франківській області 22.11.2012 р. за № 57/1154

Правила

проведення обласного турніру юних біологів у Івано-Франківській області

I. Загальні положення

1.1. Обласний турнір юних біологів (далі – Турнір) проводиться відповідно до Положення про всеукраїнські учнівські олімпіади, турніри, конкурси з навчальних предметів, конкурси-захисти науково-дослідницьких робіт, олімпіади зі спеціальних дисциплін та конкурси фахової майстерності, затвердженого нака-

якого проводиться турнір.

1.11. Турнір проводиться у терміни, визначені оргкомітетом.

II. Проведення турніру

2.1. Обласний турнір юних біологів проводиться восени кожного року за умови наявності достатньої кількості команд, бажаних взяти участь у турнірі (не менше трьох).

2.2. Заявка на участь команди затверджується начальником відділу (управління) освіти або директором навчального закладу та подається до оргкомітету турніру керівником команди до 15 вересня.

2.3. Команду на обласний турнір юних біологів супроводжує один або два керівники.

2.4. Відповідальність за життя і здоров'я дітей у дорозі та на час проведення турніру покладається на керівника (керівників) команди.

2.5. База проведення турніру визначається оргкомітетом.

2.6. Графік проведення чвертьфінальних боїв, час проведення півфінальних та фінального боїв визначаються оргкомітетом в залежності від кількості команд, що заявили на турнір.

2.7. Місце команди у графіку визначається жеребкуванням у день відкриття турніру.

2.8. Команда-переможець турніру юних біологів визначається за підсумками чвертьфінальних, півфінальних та фінального боїв.

2.9. Якщо на турнір заявлено менше ніж шість команд, чвертьфінальні бої не проводяться.

2.10. Якщо на турнір заявлено три дві команди, проводиться тільки фінальний бій.

III. Учасники турніру

3.1. У обласному турнірі юних біологів беруть участь команди, що складаються з 3–5 учасників, які є учнями загальноосвітніх навчальних закладів. До складу команд можуть входити учні різного віку.

3.2. Команду очолює капітан, який є її офіційним представником.

IV. Оцінювання команд

4.1. Кожен чвертьфінальний, півфінальний чи фінальний бій складається з біобоїв, кількість яких дорівнює кількості команд, що беруть участь у бою. Кожен біобій

віддається тій команді, яка займала вищі місця у чвертьфінальних боях (I, II, III чи IV).

4.10. У півфінальному та фінальному боях зайняте місце (I, II, III чи IV) є рейтингом команди.

V. Апеляції

5.1. Апеляція подається керівником команди експерт-консультанту турніру в тому разі, якщо: команда вбачає порушення правил проведення бою ведучим, має претензії до роботи журі, відмічає порушення чинних Правил проведення турніру юних біологів.

5.2. У тексті апеляції керівник команди повинен чітко і конкретно висловити суть претензій та побажань команди.

5.3. Експерт-консультант має право відхилити апеляцію і вважати її безпідставною, якщо вона не відповідає пунктам 5.1. та 5.2.

5.4. Розгляд апеляцій відбувається за участю голови журі турніру, представника оргкомітету, експерта-консультанта, а також осіб, до роботи яких апелюють, та керівника команди чи капітана команди, яка апелює.

5.5. Під час розгляду апеляцій експерт-консультант має дорадчу функцію та науково обґрунтовано захищає інтереси команд, що апелюють.

5.6. Рішення стосовно вирішення спірного питання приймається головою журі турніру, представником оргкомітету та експертом-консультантом.

5.7. Під час розгляду апеляцій ведеться протокол.

VI. Організація турніру юних біологів

6.1. Графік проведення чвертьфінальних боїв затверджується оргкомітетом з урахуванням кількості команд, які подали заявки на участь у турнірі.

6.2. Графік повідомляється учасникам турніру в день відкриття турніру до жеребкування.

6.3. У день відкриття турніру представником оргкомітету проводиться жеребкування за участю капітанів команд, на якому командам присвоюються номери. Таким чином учасники турніру дізнаються про суперників у чвертьфінальних боях у відповідності до відомого усім командам графіка проведення чвертьфінальних боїв.

6.4. У кожному чвертьфінальному бою беруть участь 3 або 4 команди відповідно до графіка. Кожен бій складається з 3 або 4 біобоїв (в залежності від кількості команд, які беруть участь у бою).

(С. 6)

(Продовження. Поч. на с. 5)

6.5. У кожному бою команда виступає у ролі доповідача, опонента, рецензента, спостерігача (якщо у бою бере участь 4 команди).

6.6. Роль команди у першому біобою визначається жеребкуванням або конкурсом капітанів, який проводить представник від журі або ведучий. Роль команди у наступних біобоях визначається графіком, який складає ведучий до початку бою.

6.7. Протягом бою команди не можуть консультиватися з будь-якою особою (у тому числі з керівником команди), котра не є членом команди.

6.8. Всі суперечливі питання під час проведення бою вирішуються ведучим з капітанами команд.

VII. Регламент біобоїв

- 7.1. Опонент пропонує Доповідачу завдання (2 хв.)
- 7.2. Доповідач приймає або відхиляє завдання (2 хв.)
- 7.3. Підготовка до доповіді (2 хв.)
- 7.4. Доповідь (7 хв.)
- 7.5. Уточнюючі запитання Опонента Доповідачу та відповіді Доповідача (3 хв.)
- 7.6. Підготовка Опонента до виступу (2 хв.)
- 7.7. Виступ Опонента (5 хв.)
- 7.8. Полеміка між Доповідачем та Опонентом (3 хв.)
- 7.9. Уточнюючі запитання Рецензента Доповідачу та Опоненту, відповіді Доповідача та Опонента (3 хв.)
- 7.10. Підготовка Рецензента до виступу (2 хв.)
- 7.11. Виступ Рецензента (3 хв.)
- 7.12. Полеміка Доповідача, Опонента та Рецензента (5 хв.)
- 7.13. Заключне слово Доповідача, Опонента та Рецензента (по 0,5 хв.)
- 7.14. Уточнюючі запитання журі (5 хв.)
- 7.15. Виставлення оцінок журі (2 хв.)
- 7.16. Слово журі (3 хв.)

VIII. Виступи команд та індивідуальні виступи членів команд

8.1. Доповідач викладає власну версію розв'язку задачі, акцентуючи увагу на основних біологічних ідеях та висновках. При цьому бажано використовувати ілюстративні матеріали (таблиці, графічні зображення, комп'ютерні презентації тощо). Для кращого представ-

бою, діляться на два і тоді зараховуються до індивідуального рейтингу.

IX. Ведучий бою

9.1. Ведучий бою не повинен представляти зацікавлену сторону (наприклад, навчальний заклад команда якого бере участь у турнірі).

9.2. Ведучий повинен:

9.2.1. Представити команди, журі, лічильну комісію, інших учасників бою;

9.2.2. Допомогти у проведенні або провести конкурс капітанів для визначення ролі команд у першому біобою;

9.2.3. До проведення конкурсу капітанів записати на дошці графік, у якому визначити роль команд у всіх біобоях даного бою;

9.2.4. Слідкувати за дотриманням Правил проведення турніру юних біологів.

9.3. Ведучий має право:

9.3.1. Зупиняти учасників, які порушили регламент біобою;

9.3.2. Нагадувати, що запитання повинні бути уточнюючими та не повинні виходити за рамки поставленої проблеми;

9.3.3. Припиняти полеміку, якщо вона стає некоректною або неконструктивною;

9.3.4. Ставити питання перед оргкомітетом про усунення команди від участі у змаганнях, якщо вона постійно порушує правила, заважає проведенню бою;

9.3.5. У разі необхідності додавати до доповіді, опонування чи рецензування не більше 1 хв. часу.

9.4. Ведучий не має права:

9.4.1. Порушувати Правила турніру;

9.4.2. Зупиняти учасників до закінчення часу, відведеного на їх виступ, згідно з регламентом;

9.4.3. Коментувати, оцінювати виступи, висловлювати своє ставлення до виступів команд;

9.4.4. Ставити навідні запитання.

X. Відбіркові чвертьфінальні бої

10.1. Відбіркові чвертьфінальні бої проводяться за завданнями Всеукраїнського турніру юних біологів.

10.2. Графік участі команд у чвертьфінальних боях

11.6. У півфінальному бою беруть участь 4 команди, які набрали найбільше балів у відбіркових чвертьфінальних боях з урахуванням місць, які вони у цих боях займали (див. п. 4.9. Оцінювання команд).

11.7. Півфінальний бій проводиться за завданнями Всеукраїнського турніру юних біологів.

11.8. Під час проведення півфінального бою не діють правила "постійної відмови". Команди учасниці півфінального бою мають право на одну "тактичну відмову".

11.9. Команда Опонента півфінального бою не повинна пропонувати команді Доповідача завдання, котрі Доповідач доповідав чи рецензував у чвертьфінальних боях, але може пропонувати ті завдання, котрі доповідач визначав у чвертьфінальних боях як "постійні відмови".

XII. Фінальний бій

12.1. Проводиться відразу, якщо на турнір заявилося три або дві команди.

12.2. Проводиться за результатами півфінального бою, якщо на турнір заявилося 4–5 команд. У такому випадку у фінальному бою беруть участь команди, які зайняли I, II та III місце у півфінальному бою.

12.3. Проводиться за результатами двох півфінальних боїв, якщо на турнір заявилося 6 і більше команд. У такому випадку у фінальному бою беруть участь команди, які зайняли I та II місця у двох півфінальних боях.

12.4. Ролі команд у фінальному бою визначаються жеребкуванням або конкурсом капітанів, котрий проводить журі.

12.5. У фінальному бою Доповідач повинен доповісти будь-яке завдання, запропоноване опонентом

XIII. Нагородження переможців

13.1. Переможцями турніру вважаються команди, котрі брали участь у фінальному бою.

13.2. I, II та III місця розподіляються між командами відповідно до суми балів, набраної у фінальному бою. Кожен член команди нагороджується дипломом відповідно I, II або III ступенів, а команда – командним дипломом.

13.3. Журі та оргкомітетом турніру визначаються та-

та висновках. При цьому бажано використовувати ілюстративні матеріали (таблиці, графічні зображення, комп'ютерні презентації, тощо). Для кращого представлення власного бачення суті проблеми, викладеної у запитанні. Доповідає один учасник команди – доповідач, або два учасники команди – доповідач та співдоповідач. У випадку співдоповіді виступ основного доповідача не повинен займати більше 70% часу.

8.2. Опонент (один учасник команди) критично аналізує доповідь, вказує на позитивні моменти розв'язку задачі та доповіді, але передусім на помилки та недоліки. Виступ Опонента не повинен зводитися до викладення власного варіанту розв'язку завдання.

8.3. Рецензент (один учасник команди) дає загальну оцінку виступу Доповідача, об'єктивності виступу Опонента, суттєвості запитань і відповідей та коректності поведінки Доповідача та Опонента в ході дискусії. Рецензування не повинно дублювати опонування, Рецензент дає оцінку виступу Доповідача у випадку, якщо вона не співпадає з оцінкою Опонента, або якщо Опонент не помітив неточностей та суттєвих недоліків у доповіді.

8.4. Команда-Спостерігач може коротко висловити власну думку щодо розв'язку завдання та загальної дискусії після оцінювання команд. Жодна дія команди-спостерігача журі не оцінюється.

8.5. Уточнюючі запитання, які можуть задавати учасники команд, повинні стосуватися суперечливих або недостатньо висвітлених положень доповіді, виступів опонента та рецензента або виступів учасників команд у дискусії. На уточнюючі запитання до доповідача, опонента або рецензента може відповідати тільки той учасник команди, який виступав від її імені. У разі співдоповіді, відповідати на запитання можуть обидва доповідачі.

8.6. Уточнюючі запитання членів журі можуть бути адресовані конкретним учасникам або усій команді.

8.7. Лічильна комісія веде індивідуальний облік виступів членів команд.

8.7.1. До індивідуального рейтингу кожного представника команди зараховуються бали, набрані його командою у тому біобою, у якому він представляв свою команду без домножування на відповідний коефіцієнт (пункт 4.7.).

8.7.2. Якщо команду представляли доповідач та співдоповідач, то бали, набрані ними у даному біо-

10.1. Відбіркові чвертьфінальні бої проводяться за завданнями Всеукраїнського турніру юних біологів.

10.2. Графік участі команд у чвертьфінальних боях складається таким чином, щоб команди зустрічалися між собою тільки один раз (за можливості).

10.3. Кількість чвертьфінальних боїв, які буде проводити кожна команда, визначається оргкомітетом турніру та залежить від кількості команд, що візьмуть участь у турнірі.

10.4. Кожна команда у кожному чвертьфінальному бою має право на три "тактичні відмови". "Тактична відмова" означає відмову Доповідача доповідати дане завдання у даному бою. У разі тактичної відмови Доповідача Опонент повинен запропонувати інше завдання.

10.5. Кожна команда має право на "постійну відмову" від одного або двох завдань. "Постійна відмова" команди від одного завдання означає, що дане завдання не доповідається командою протягом всіх чвертьфінальних боїв. "Постійна відмова" оголошується капітаном команди під час проведення першого чвертьфінального бою. Пізніше "постійна відмова" від завдання не приймається.

10.6. Оголошення командою "вічної відмови" чи "тактичних відмов" ніяким чином не впливають на оцінювання результатів її виступу.

10.7. Під час проведення другого, третього і т. д. чвертьфінальних боїв Опонент не повинен пропонувати доповідачу завдання, які він визначив "постійними відмовами", доповідав чи опонував у попередніх чвертьфінальних боях.

XI. Півфінальні бої

11.1. Проводиться один півфінальний бій, якщо на турнір заявилося 4–5 команд.

11.2. Проводяться два півфінальні бої за результатами чвертьфінальних боїв одночасно у різних аудиторіях, якщо на турнір заявилося 6 і більше команд.

11.3. Кожна команда бере участь тільки у одному півфінальному бою.

11.4. Групи команд на півфінальні бої визначається жеребкуванням, котре проводить представник оргкомітету.

11.5. Ролі команд у півфінальному бою визначаються жеребкуванням або конкурсом капітанів, котрий проводить журі.

відно I, II або III ступенів, а команда – командним дипломом.

13.3. Журі та оргкомітетом турніру визначаються також переможці індивідуальної першості, які набрали найбільше балів у індивідуальній першості. Вони нагороджуються відповідно дипломами I, II та III ступенів.

13.4. За рішенням оргкомітету всі учасники турніру нагороджуються цінними призами.

XIV. Фінансування турніру

14.1. Проведення турнірів фінансується за рахунок державного та місцевих бюджетів.

14.2. Витрати на проведення районних (міських) турнірів, проживання, харчування, оплату роботи членів журі та оргкомітетів, експертів-консультантів, захоплення учасників несуть місцеві органи управління освітою, навчальні заклади, які їх проводять.

Витрати на проведення обласного турніру, забезпечення умов проведення олімпіад, проживання, харчування, організацію культурно-масових заходів несе головне управління освіти і науки облдержадміністрації.

Витрати на проїзд (в обидва кінці) учасників обласного турніру, харчування в дорозі, відрядження осіб, що супроводжують учасників, несуть відповідні відділи (управління) освіти райдержадміністрацій (міськвиконкомів), установи і навчальні заклади, які направляють команду або окремих учасників на турнір.

Витрати на проїзд (в обидва кінці) та харчування в дорозі учасників фінального етапу Всеукраїнського турніру (переможців обласного турніру), відрядження осіб, що їх супроводжують несе головне управління освіти і науки облдержадміністрації.

14.3. Харчування учасників турнірів проводиться за нормами, передбаченими для вихованців шкіл-інтернатів.

14.4. Для проведення турнірів дозволяється залучення коштів фізичних осіб, підприємств, установ, організацій, фондів та інших добровільних внесків тощо.

**Заступник начальника
головного управління освіти і науки
обласної державної адміністрації**

М. Марічко

Нові видання

КНИГА ВИЙШЛА У СВІТ

У Народному домі Тлумача в рамках святкування 140 річниці з дня народження видатного політичного діяча краю Івана Макуха відбулася презентація книги спогадів учителя, краєзнавця, просвітянина Михайла Дземана «Іван Макух, адвокат із Товмача – міністр ЗУНР».

Книга вийшла у світ завдяки спонсорській підтримці державної районної адміністрації, духовенства міста, підприємців, родини Михайла Павловича та його земляків.

Цікавим є задум написання книги: розбудити, підняти, зворушити історичну пам'ять про видатну особистість – Івана Макуха та історичні процеси того часу, безпосереднім учасником яких він був.

Назва твору відповідає її змісту й охоплює основні віхи професійної та політичної діяльності героя.

На сторінках книги, які добре топографічно оформлені, перед читачами постає чималий відрізок часу – від 1887 р. (вступ героя до Дрогобицької гімназії) до вересня 1946 р. Цей час описано дуже детально: це і студентські роки, й адвокатська діяльність, й участь у передвиборних кампаніях, депутатська та державотворча робота у період становлення ЗУНРу, і поневіряння за кордоном в останні роки життя.

Книга добре структурно побудована, автор показав героя твору через його реальні справи як всесторонньо розвинену особистість, а основне патріота свого краю, зумів розібратися у далеко не простих передвиборних процесах того часу, у державному устрої ЗУНРу, показати своє бачення цих подій і дати політичну оцінку розпорядчим документам того часу.

У книзі вдало поєднані архівні матеріали,

спогади самого героя, та його сучасників, і перед читачем постає панорама подій у місті, в центрі Галичини і краю в цілому.

Михайло Павлович висвітлює, як жертовно Івана Макух працював на користь громади, як він часто конфліктував із владою і зазнавав утисків. Ось слова самого героя твору: «Заради державної справи залишив адвокатську діяльність, на чому міг заробити значні кошти». Працюючи успішним адвокатом, депутатом, міністром, він так і не зумів забезпечити собі, родині заможної старості.

Від першої до останньої сторінки автор дотримується основної сюжетної лінії – це боротьба героя за створення державності України та відстоювання прав громади. Книга насичена багатьма хронологічними деталями і фактами, що робить її дещо документальною, можливо, не цікавою для читачів не галичан. Але мова книги лаконічна, проста, і читач, перегортаючи сторінки, ніби пливе з героєм твору у бурхливому морі історичних подій того часу.

Тож нехай такі книги йдуть у школи, бібліотеки, потрапляють у родини, перевидаються і, основне, живлять наші історичні гени у прагненні до свободи і незалежності.

*Г. ЛУЦІВ,
голова осередку «Просвіта»
Тлумачької школи
Тлумачької районної ради*

МУДРА ВОРОНА З ДРУЗЬМИ
ПОСПІШАЄ ДО ДІТЕЙ

Презентація дитячої книжки «Про мудру ворону та її друзів», автором

Вітаємо

Мрічко Марію Михайлівну,
заступника начальника головного управління
освіти і науки обласної державної
адміністрації, відмінника освіти України
з ювілеєм!

Освітняни краю знають Вас як вдумливого, компетентного, досвідченого, принципового і тактовного працівника. Ви пройшли всі шаблі педагогічної діяльності: від учителя сільської школи до керівника обласного рівня та завжди готові допомогти словом і ділом у потрібний час. Будучи вимогливою до себе і підлеглих, ви користуєтесь заслуженою повагою та авторитетом серед педагогічної і батьківської громадськості. Ваша професійна діяльність – приклад служіння дітям, освіті, Вітчизні.

Від усієї душі бажаємо невичерпної енергії та оптимізму, міцного здоров'я, душевного тепла й родинного затишку, по-справжньому людського щастя, достатку і благополуччя.

Нехай примножуються Ваші сили для здійснення корисних справ в ім'я розвитку шкільництва Прикарпаття!

*Головне управління освіти
і науки облдержадміністрації*

*Обком профспілки працівників
освіти і науки України*

*Обласний інститут
післядипломної
педагогічної освіти*

Оголошення

До відома батьків,
випускників 9-х класів загальноосвітніх шкіл!Івано-Франківський державний коледж технологій та бізнесу
ОГОЛОШУЄ

набір слухачів на підготовчі курси до коледжу, які будуть працювати з 26 січня до 14 квітня 2013 року з предметів: українська мова, математика та географія.

Дані предмети винесені на вступні випробування до коледжу 2013 року за спеціальностями:

Інформаційна діяльність підприємства
Оціночна діяльність
Комерційна діяльність
Фінанси і кредит
Бухгалтерський облік

Презентація дитячої книжки “Про мудру ворону та її друзів”, автором якої є Анна Олексин, працівниця виконавчого комітету Болехівської міської ради відбулася в Народному домі м. Болехова. Зустріч із учнями 6–8 класів організувала і провела вчитель Болехівської школи № 1 Болехівської міської ради Наталія Лугова.

Н. Лугова розповіла дітям про цікавий життєвий шлях Анни Дмитрівни, а присутні на зустрічі учні прочитали напам'ять її вірші, у яких авторка передала почуття любові до рідного краю, до людей, до навколишнього світу, вміння почувати себе щасливою.

– Я дуже хочу, щоб люди любили один одного, довіряли один одному, допомагали і завжди говорили теплі і добрі слова, дотримувалися заповідей Божих – це возвеличує людину, робить її доброю і мудрою, – сказала Анна Дмитрівна.

Ця хороша, талановита, скромна жінка, яка створила книгу правдивих історій з життя тварин і птахів, свідком яких була сама, присвятила її всім дітям і зокрема дітям з обмеженими можливостями, сиротам.

Дуже цікаво та артистично п. Анна розповіла присутнім про те, що її надихнуло на написання книги і як вона створювалась. Авторка сподівається, що, прочитавши ці оповідання, діти навчатися ще більше любити птахів, тварин, увесь навколишній світ, розуміють, що все живе нас розуміє і вміє розмовляти – тільки своєю мовою.

Анна Дмитрівна познайомила присутніх з вчителем Болехівської школи мистецтв Василем Хромишином, який створив чудові кольорові ілюстрації до книги.

Життєве кредо Анни Олексин: “Твори добро, щоб було все гаразд не тільки в тебе, а й усіх, хто біля тебе”. Вона дійсно хоче зробити кращим сьогоднішнє нелегке життя, допомогти зрозуміти всім, що в

житті треба робити добро, не чекаючи на винагороду.

Видані книжки авторка розіслала у подарунок дитячим будинкам, інтернатам, сиротинцям, дітям-інвалідам. Усього їх відправлено за тридцятьма шістьма адресами.

Дуже приємно, що на презентацію книги прийшли учні та вчителі Болехівських ЗОШ № 1 та № 2, керівники шкіл, виховних закладів міста, представники бібліотек та громадяни міста.

Про те, що дітям цей захід сподобався, свідчить той факт, що вони ще довго після того, як розійшлися присутні, не відпускали Анну Дмитрівну, задавали їй питання, бажали творчого натхнення.

Наталія ЛУГОВА,
вчитель Болехівської
школи № 1
Болехівської міської ради

інтернет-банкінг
Фінанси і кредит
Бухгалтерський облік
Ресторанне обслуговування
Готельне обслуговування
Туристичне обслуговування
Виробництво харчової продукції

Запис на курси проводиться в приймальні коледжу з 2 до 25 січня 2013 року.
Навчання відбуватиметься по суботах та неділях згідно з розкладом.

Довідки за телефоном: (03422) 3 14 00, 77 54 93, 77 96 20, 2 55 61

[Email ifkt@my.if.ua](mailto:ifkt@my.if.ua)

Адреса: м. Івано-Франківськ
вул. Є. Коновальця, 140

Івано-Франківський базовий медичний коледж
з 26 січня до 18 травня 2013 року в медичному коледжі
будуть працювати підготовчі курси з української мови та біології

Ці предмети винесені на вступні випробування до медичного коледжу. Запис на курси проводитиметься у приймальні медичного коледжу з 2 до 25 січня 2013 року.

Довідки за телефоном: 75 32 58

День відкритих дверей – 20 січня 2013 року об 11⁰⁰ годині

Коломийський педагогічний коледж Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника оголошує

набір слухачів підготовчих курсів із предметів, які виноситимуться на вступні випробування прийому 2013 року за спеціальностями:

початкова освіта – спеціалізації:

іноземна мова (англійська, німецька, французька, польська)
інформатика
хореографія
виховна робота
музика

образотворче мистецтво
музичне мистецтво

Початок занять – 26 січня (субота) 2013 року

Навчання проводитиметься по суботах згідно з графіком підготовчих курсів.

Детальнішу інформацію можна отримати за адресою:

м. Коломия
вул. І. Франка, 12
кабінет № 19
тел. 2 65 31

“Освітнянське слово” – видання головного управління освіти і науки Івано-Франківської облдержадміністрації, Івано-Франківського обласного інституту післядипломної педагогічної освіти та Івано-Франківського обласного комітету профспілки працівників освіти і науки України.

Рестраційне свідоцтво ІФ № 419 від 27.12.1999 року.
Передплатний індекс 22308

РЕДАКТОР
ОКСАНА
ВАСИЛЕЧКО

Івано-Франківський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Код 02136376. Р/р 35427002001196 в банку УДК м.Івано-Франківська, МФО 836014.

Адреса редакції: 76000 м.Івано-Франківськ, пл.Мицкевича, 3
slovo@oippo.if.ua тел. 2 24 93

Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. За точність викладених фактів відповідальність несе автор. Редакція зберігає за собою право редагувати та скорочувати подані до газети матеріали, не змінюючи їхнього змісту.

Газета віддрукована в друкарні видавництва “Місто НВ” (м. Івано-Франківськ, вул. Незалежності, 53).
Тираж 810

